

Láska za totáče

Možná bude lepší zůstat na ocet

EVA MICHOROVÁ

Láská za totáče

Láska za totáče

Možná bude lepší zůstat na ocet

EVA MICHOROVÁ

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

© Eva Michorová, 2025

Illustration © Žaneta Kortusová, 2025

Cover art © Žaneta Kortusová, 2025

Czech edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2025

ISBN 978-80-278-0261-6 (print)

ISBN 978-80-278-1613-2 (ePub)

ISBN 978-80-278-1614-9 (mobi)

ISBN 978-80-278-1615-6 (pdf)

PRVNÍ KAPITOLA

Milovanou Boženu Němcovou mi tatíček nezakázal

„Proč jsem se jen musela narodit v takový prdeli?“
„Ale no tak, Jekatěrino!“

Ostře jsem starší sestru napomenula. Pokaždé těžce nesu, když někdo zasypává moje milované městečko Lišejníky nezaslouženě expresivními, nebojím se říci téměř až peprnými výrazy. Podle mého názoru jsou Lišejníky nejkrásnější dědinou na celém širém světě. Kde jinde najdete tolik borůvek, konvalinek, lišek, křemenáčů a kozáků? O václavkách nemluvě, s podzimem zběsile šplhají po pařezech a kládách. Vkráčet do barevného lesa, omámeně plout za tou opojnou houbovou vůní a objevit v mechu trs zlatohnědých václavek... ach bože! Mimochodem, smím říkat *ach bože*? To by se tatíčkovi nelíbilo. Vmetl by mi do tváře, že mám slovník jako ufňukaná svíčková bába. Ale mně se fakticky hrnou slzy do očí, když jak Alenka v říši divů zírám shora od zanedbaných božích muk na věnec lesů, nad nimiž jako neprůhledný závoj plují mlhy, a pyšnou siluetu prastarého hradu Lišejníku. To potom, i když nic nehraje, úplně slyším zadumané i něžné tóny gotické hudby, kterou dokonce i tatíček považuje za nezávadnou. Vítr hraje na šalmaj, staleté stromy brnkají na loutnu, liják s meluzínou popadnou tamburínu, z kostela je slyšet tlumené dunění varhan.

Jenomže vykládejte to Jekatěríně. Té je tohle všechno šumák anebo, jak se obhrouble říká, u zadku. Tatíček a já se obáváme,

že je naše Jekatěrina povrchní. Ona se tak doopravdy jmenuje, stojí to psáno v rodném listu, většinou se jí říká Katko. Když mě ale rozzlobí, oslovuji ji schválně celým jménem. Zlobí mě už roky. Tatíček na ni nesčetněkrát řval, že ji vyhodí a vydědí, že je ostuda rodiny, anebo také černá ovce. „Lepší černá ovce než bílá vrána,“ piští rebelka Jekatěrina. Tomu vydědění se strašně smála prateta Isidora, smíchy se skoro válela po stole a ječela: „A jak jako vydědí? Když nic nemá. Má akorát holej zadek. Co by jí, chudince, asi tak mohl odkázat? Národní výbor?“ Prateta Isidora pochází z mamínčiny strany, přičemž mamínčina strana je k tatíčkoví mírně řečeno nespravedlivá. Na vysvětlenou, můj milý deníčku, tatíček nám dcerám místní národní výbor pochopitelně odkázat nemůže, to byl vtip. To nejde. On tam pracuje jako předseda. Tatíček se jmenuje Přemysl Hrůza, předseda Místního národního výboru v Lišejnících. Zdejší obyvatelé neuctivě říkají, že když se předseda národního výboru jmenuje Hrůza, ani už nepotřebuje žádnou přezdívku. Já se jmenuji Jelizaveta Hrůzová. Jsem zvyklá, že prozradím-li to prakticky komukoli, ozve se nevěřící zachrčení: „Kecáš.“ Nekecám. Kdo může za to, že se tatíčkoví v oné pro mě tak klíčové době líbila ruská jména? Prateta Isidora onehdy poznamenala, že kdyby měl tatíček ještě třetí dceru (a dobře prý, že ji nemá, byla by to jen další chudinka), jistojistě by ji pojmenoval Ljubov Andrejevna Raněvská, což je postava z tatíčkovy zbožňované divadelní hry Višňový sad. Tatíček si ji z pravěkého magneto fonu Tesla nezřídka spokojeně vychutnává před spaním. Vyslechla jsem hru nejmiň tisíckrát a mrzí mě, že jsem ji pořád ještě nepochopila. Nelíbí se mi, že tatíček na mě čas od času křičí: „Jak může mít tak inteligentní člověk jako já tak blbý dítě?“ Pokaždé mě to zabolí. Ale kdybyste mě třeba ubili kladivem, ne a ne pochopit:

Zaprvé: Jak přišel Lopachin k penězům?

Zadruhé: Proč zničil višňový sad? Taková škoda!

Zatřetí: Proč se rozešel s Varjou?

Začtvrté: Jak mohli ve statku zapomenout Firse?

Ono tolik nevadí, že se jmenuji Jelizaveta, dávno jsem se s tím psychicky vyrovnala a beztak mi všichni říkají Elizo, Lízinko nebo Lízo. Tatíček si myslí, že vypadám jako nějaká ruská princezna, prý jsem taková... no... zvláštní. Říká tomu *zamyšlená ruská krása*. Proto jsem na sebe jednoho zamračeného nedělního odpoledne dlouho a poctivě vejrala do poškrábaného zrcadla plného prasklin a fleků, co visí v chodbě. Zamyšlenou krásu jsem nikde neviděla, zato se na mě pitvořil asi tak přibližně dvanáctiletý vy-
zábělý válečný sirotek, který se celé věky skrýval před krvežíznivými fašistickými vrahy ve slizkých jeskyních. Je to tím, že na mě šije vdova Hustolesová. Prosila jsem ji, ať to nedělá, trochu jsem u toho i brečela, přišlo mi to doopravdy hodně líto. Děti z normálních rodin oproti mně vypadají jako vystřižené z kapitalistického módního katalogu. Přitom v podniku zahraničního obchodu Tuzex se obléká jenom Řeháková, protože má maminku letušku, ostatní nakupují v mrňavém krámku dole (u pošty doleva). Tam když přijde zboží, mluví se o tom v Lišejnících ještě dva měsíce. Nejčastější slova neochotné staré paní prodavačky Kousalové jsou: „Nemáme. Nevím. Nebude. Lituji. Ani před Vánoci. Vyloučeno. Zavíráme. Inventura.“ Zboží bývá ve všech velikostech stejné, a tak se lehce stane, že sakumprásk celé Lišejníky nosí téhož kulicha anebo touž beranici či pelerínu. I tak většinou nevypadají zákazníci paní prodavačky Kousalové jako postavy ze špatné operety, na rozdíl ode mě. „Nikdy se nevdáš, Elizo,“ vyprskne Katka, jakmile mě spatří u zrcadla. Jí se to mluví, když nakupuje v konfekci v Rakovníku. A vypadá jako Nataša z Vojny a míru. Dvakrát, ano, *dvakrát* navštívila Dům módy v hlavním městě. Tatíček nad ní skoro pláče, připadá mu nemístně rozmařilá. Brigádníci jako úderník, aby si vydělala na parádu.

Otrřela jsem si tajnou slzu. Dopadnu jako Evřenie Grandetová z románu Evřenie Grandetová. Milovaný Karel se na ni vykařšal a nebohá, nemladá již žena po otcově smrti zjiřtuje, ře je úplně stejně padlá na hlavu jako starý pán, a bezhlavě napodobuje veřkerá jeho podivínství. Hnána nesmyslnou, ba až tragikomickou řetrností v zimě skoro netopí, zhasíná svíce a potácí se barákem potmě jako liřaj smrtihlav, aby neplýtvala voskem. Polořme si, milý deníčku, důležitou otázku: Má takový řivot ještě smysl? Cořpak by tohle někoho bavilo?

„Mě už to nebaví,“ syčí Katka. „Připadám si jako netopýř z půdy. Promrzlá a skoro nevidím. Taky je ti tak strařná zima?“

Tatíček řetrí. Zamračeně mumlá, ře ho na národním výřboru řpatně platí. Topíme drobnými, nekvalitními kousky hněděho uhlí, nebo dokonce uhelným prachem mourem, který má tendenci v kamnech sem tam zlomyslně bouchnout, což budí stísňující dojem, ře si pro někoho z rodiny letí řert. Do řředpotopních svítidel tatíček zatvrřele řroubuje řárovky dvacítky nebo v nejlepřím případe řtyřicítky. Chodbu opanovalo takové řero, ře normálně vrážíte do řředmětů, protože spatřujete pouhé obrysy anebo nic. Doma je zima jako v márnici. Když vejdu do komůrky, v níř nocuji, připadám si, jako bych otevřela dveře do Vladivostoku. Katce řředevřířem přes noc zmrzla voda ve sklenici, kterou si veřer položila na rozpadávající se noční stolec bez dvířek a jenom o třech nořkách.

Příbuzní z maminčiny strany se domnívají, ře se tatíček ze samé lakoty zbláznil. Milý deníčku, není to pravda. Tatíček se nezbláznil, alespoň douřám. Není lakotný, jen úzkostlivě řetrný. Také je to laskavý řlověk, ač by tomu řivá duře nevěřila. Nedávno mě pohladil po hlavě a řpitl, ře má pro mne dobrou zprávu, ře totiř brzy bude jaro, vysvitne sluněčko a v baráku se oteplí. „Já jen, aby ses měla, Jelizaveto, nač těřit,“ dodal téměř řřátelsky a poplálal

mě po rameni. Jak říkám, je to v jádru dobrák s horoucím srdcem. Proč by si jinak nechával na národním výboru pomatenou babičku Otáhalovou, ač jej všichni roky prosí, aby ji už proboha vyhodil? Je to ušlechtilý muž. Nikdo přesně neví, kolik je stařence Kornélii Otáhalové let, ani ona sama. Křestní list se jí ztratil, jak ráda vypráví, buďto v dobách oněch příšerných zmatků, kdy tajemník Národní rady československé Edvard Beneš oznámil světu ustavení prozatímní československé vlády s T. G. Masarykem jako prezidentem, anebo ještě mnohem dříve, v první autobusové lince, ve stroji značky Laurin a Klement na trati Pardubice–Bohdaneč za habsburské monarchie. Takovou úřednici nemá nikdo, jen tatíček. Chlapi dole v hospodě říkali, že Kornélie Otáhalová by měla být správně v důchodu šedesátým rokem, ale myslím, deničku, že krapet přehánějí. Někdy si představuji, jak babička Kornélie vypadala kdysi v pravěku, tedy v mládí, a vsadila bych se, že jako spanilá Madlenka Záleská z vesnického románu Boženy Němcové Dobrý člověk: *„Ústa malá a rty trochu vyhrnuté, červené, svěží jako malina. Nad širokým čelem sílu světlohnědých vlasů, které se jí sotva v žíhonu držely.“* Dílo mé milované Boženy Němcové mi tatíček nezabavil a nezakázal, veškeré její knihy do jediné mám kupodivu povolené, tatíček o nich lehkomyšlně prohlásil, že jsou neškodné. Otázka dne zní: četl je? Protože kdyby četl Dobrého člověka, musel by dojít k nervy drásajícímu závěru, že není neškodný, naopak že se na konci vyznačuje nebezpečně choulostivými pasážemi. Nebo kluci ze třídy, ti kdyby se to dozvěděli! Páni! Pokaždé se mi neovladatelně třesou ruce, když zírám na několik posledních stránek. *Tu za chvíli klepe někdo na dveře. „Jste vy to, Anče?“ ptala se u dveří. „Já,“ ozval se venku drsný hlas a zrovna jako Ančin. Odstrčila tedy závorku, dveře se otevřely a před ní stál – jesenický mlynář s úšklebnou tváří. Jako by na hada byla šlápla, uskočila zpátky a děsný ryk vydral se jí z hrdla.*

Znám to nazpaměť. Ale dovedu to, milý deníčku, vyprávět i vlastními slovy. Obludný ničema se na líbeznou dívku vrhá a řve jako tur: „Tys nyní v mé moci a z té tě ani čert nevyrve!“ Jeho hnusný obličej je náhle ještě o něco ohavnější. Vypadá jako kníže pekel. Ale nelekej se, deníčku, dobře to dopadne. Když se dílo nazývá Dobrý člověk, musí dobře dopadnout. Dobrý člověk Madlenku zachrání ze spárů chlípného zpustlíka a pojme spanilou pannu za manželku. Kdo si vezme mě? Leda prostoduchý chovanec z ústavu. Mám si kleknout před vdovou Hustolesovou a se sepjatýma rukama ji uplakaným hlasem snažně prosit, aby už na mě proboha nešila? Vsadím boty (příšerné otlučené semišové střevíce se žralokem anebo žalostně vyhlížející mokasíny), že by to bylo zbytečné. Vdova Hustolesová se uchází o tatíčka, podle mého názoru je posedlá myšlenkou na vdavky a nezastaví ji ani potopa světa. Aby se mu zavděčila, udělá cokoli, její šicí stroj značky Singer zlověstně hučí od rána do večera. Vdova má tatíčka přečteného jako včerejší noviny, není pro ni tajemstvím, jak je šetřivý. Právě proto zběsile šije. Aby tatíček nemusel kupovat oblečení a neměl výdaje. Tatíček nemá výdaje rád.

Předevčírem se mi o vdově zdál sen. Odehrával se v jejím parádním pokoji, kam vdova nikoho nepouští, aby se neošoupaly dubové parkety, nicméně ve snu je možné cokoli. Ve svátečním pokoji padám před vdovou na kolena a zoufale ze sebe soukám: „Paní Hustolesová, pro všechno na světě vás prosím...“ Vdova působí ještě mohutněji než ve skutečnosti, výhružně nade mnou ční jako děsivá hora Říp, ani mě nenechá prosbu doříct a zachmuřeně drmolí: „Říkám ne. Se mnou nic nezmůžeš. Jsem jako skála. Budu šít dál. A nejen to.“ Nadechuje se a zahřímá jako letní bouře tam dole v údolí pod hradem: „Rozhodla jsem se, že budu také plést a háčkovat. Jen podívej, děvečko, co jsem pro tebe zhoto-

vila.“ Stísněně pohlédnu směrem, kterým macatou rukou ukazuje. Na vzorně ustlané manželské posteli s naducanými duchnami zakrytými smaragdově zeleným hedvábným přehozem leží chemlonový, sytě oranžový svetr s balonovými rukávy, u krku zdobený jásavě žlutou mašlí z textilní galanterie. Roztřásla mě hrůza. Vyrasila jsem děsuplný ryk a ustoupila o krok. Zatmělo se mi před očima, neboť vdova mi násilím přetáhla přes hlavu onu příšernou pleteninu. Prchala jsem. Vdova v černé jupce a khaki kalhotách po zesnulém manželovi, jen mírně přešitých, mi byla v patách. Volala: „Ještě čepici!“ Ukázalo se, že upletla i pokrývku hlavy zvanou debilka, a to tak, aby ladila se svetrem. Byla rovněž zářivě oranžová. Jako byste si na kebuli nasadili pomeranč. Probudily mě vlastní srdceryvné výkřiky. Kromě toho mi někdo třásl rameny. Nade mnou stála vdova Otýlie Hustolesová v černé jupce a khaki kalhotách po zesnulém manželovi, jen mírně přešitých. Konejšivě se usmívala.

„Copak se ti to, děvčečko zlatá, zdálo? Křičíš tady jako hříšník o posledním soudu.“

„Nic... nic se mi nezdálo, paní Hustolesová,“ vypravila jsem ze sebe a pokusila se na posteli posadit.

„Celá se třeseš jako sulc,“ starostlivě poznamenala. „Aby to tak byla nemoc. Je tady zima jako v Rusku.“ Sáhla mi na čelo a dlouze vzdychla.

„Topíme jenom mourem, paní Hustolesová,“ vysvětlila jsem zkormouceně.

„Jako bych to nevěděla,“ smutně se pousmála. „Zima jako v tanku. Ale já na ni vyzraju. Koukej.“ Teprve teď jsem si všimla ručně šité, látkové tyrkysové tašky, hrozivě se tyčící u vdoviných nohou. Vdova si ze všech barev nejvíce oblíbila právě tyrkysovou. Nebo smaragdově zelenou. Také oranžovou. Ale i další barvy, které miluje, jsou problematické. Takové křiklavé.

„Paní Hustolesová,“ těžce jsem ze sebe vypravila. Nenechala mě domluvit. „Hlavně mi neděkuj,“ pravila káravě. „Já to dělám ráda. Ty, Lízinko, tvůj tatínek a Jekatěrina, vy jste můj celý svět.“

„Jste moc hodná, paní Hustolesová,“ zachrčela jsem. „Máte...“ zajíkla jsem se, „máte hezkou halenku.“

„Ty jsi takové slušně vychované děvčátko,“ spokojeně se usmála korpuľentní panímáma. „Je dobře, že tě tatínek vede ke zdvořilosti, tak to má být. Kdybych měla dceru, byla by přesně tak dobře vedená jako ty. Ale nebožtík děti nechtěl. Pán bůh mi to vynahradil, mám teď novou rodinu.“ Vdova se dojatě zahleděla ze staříckého okna, které přimrzlo k římse a nešlo otvírat, na poeticky zasněženou krajinu. Zasníla se jen nakrátko, vzápětí vysypala z tašky poklad, který do této chvíle skrývala. Byl to svetr. Vyšel ze mě neartikulovaný zvuk.

„Vy...“ s námahou jsem zasípala a o něco později se pokusila pokračovat, „vy... jste se... naučila plést, paní Hustolesová?“

Vdova se zařehťala hlubokým hlasem. „Pročpak bych se to učila?“ položila zákeřnou otázku. „Pletla jsem, ještě než jsem chodila do první třídy. Baví mě to tak, že bych pletla třeba i na celé město. Ty zimní večery, kdy cvakají jehlice a v plotně praskají polínka, ty jsou k nezaplacení,“ vroucně pravila a položila mi nábožně do klína svítivě oranžový, chemlonový svetr.

DRUHÁ KAPITOLA

Když jdu za mámou, teple se oblékám

Za oknem se sype sníh. Jako by pán nebes někde tam nahoře v černých mracích zuřivě drkotal sněhovou cukřenkou. To je nadělení. Okno netěsní, a tak se mi severák prohání pokojíčkem, který dřív bývával komůrkou pro služku. Jakýsi chabý, plechový pokus o radiátor ústředního topení je ledový jako jezero Bajkal. Tatíček nezatopil. Třesu se jak větve staré vrby ve vichru, soukám se do veškerého oblečení, které přechovávám ve vrzavé skříni po prababičce. Navrch ještě zelený flaušový hubertus a předpotopní beranici. Když jdu navštívit mámu, teple se oblékám. V kuchyni vdova Hustolesová tříská nádobím. Asi i tímto způsobem nás všechny upozorňuje, že by se zoufale ráda vdávala. Je mi jí líto. Soudím, že není zlá, jen posedlá svatbami. To ženy myslím někdy bývají, dospějí-li do určitého věku, kterému tatíček posměšně říká „po sezóně“, případně „mezi čtyřicítkou a smrtí“.

Vypadá to, že venku je snad ještě větší zima než u nás doma. To už je co říci. Brodím se závěsemi oblečená jako Timur a jeho parta a modlím se, aby mě v beranici a vojensky zeleném zimníku potkalo co nejmíň lidí, nejlépe vůbec nikdo. Zachrchlal obecní rozhlas. Zprvu byl slyšet jen dusivý kašel a zlověstné sípání, to jak se stařenka Otáhalová marně snaží promluvit. Do éteru to zní přízračně. Syčivě lapá po dechu, a když zápas o dech a možná i o život konečně úspěšně vybojuje, ozve se k úlevě posluchačů těž roztřesený hlásek.

„Osado,“ hovoří do zrezivělých amplionů obecního rozhlasu stařenka Kornélie Otáhalová. „Na vědomost se dává, že se dnešní divadelní představení hry Václava Shakespeara Fujavice, které se mělo konat v Pustovětech, odkládá na neurčito. Bouře odnesla kus střechy kulturního domu. Bůh s vámi. Opakuji: Hra Václava Shakespeara Bouře se odkládá na neurčito. Fujavice odnesla kus střechy kulturního domu. Buďte s pánem bohem.“

Rozhostilo se útěšné ticho. Rozpustilé sněhové vločky cinkají jako bílé zvonečky, sníh hlasitě křupe pod nohama, meluzína neuměle vrže na housle. Vichřice mi vyrvala vlasy z beranice, teď zplihle visí přes oči. Zimník mám už celý zasněžený, cítím, jak na zádech vlhne. V promočených rukavicích mi mrznou prsty. Je neděle. Jdu za mámou. Vrzavý zvuk branky z tepaného kovu proniká až do morku kostí. Usedám na ledový obrubník. Díváme se jedna druhé do očí. Jsou stejné. Modré jako čekanky u cesty. V korunách holých stromů se prohání ledový vítr. Sněží, jako když se roztrhne peřina. Klepu se jako list. Vlasy mám pokryté bílou námrazou. Mámin účes je v pořádku, jako by byl letní den a bezvětří. Dlouhé tmavohnědé vlasy s pěšinkou uprostřed.

Panebože. Zmrzneš. Koukej mazat domů.

„Přišla jsem jen na chvilíčku,“ odpověděla jsem. „Ráda bych ti přednesla začátek své nové básně, jestli ti to nevadí.“

Všechny tvoje básně mě zajímají, jen nechci, aby ses nachladila a dostala zápal plic.

„Tak jo. Poslouchej. Obludným stínům sálal z očí děs, strom netvor chňapal po mně větvemi, odkudsi zdáli ozýval se hlas umíráčku sklíčený. Krev tmy zalila mi víčka, stesk rval mi maso z těla a píseň umíráčku, ne, ta ještě nedozněla. Co tomu říkáš?“ zeptala jsem se se zatajeným dechem.

Dlouhé rozpačité ticho bylo odpovědí. A že lesní hřbitovy umějí být za šedivých zimních dnů mlčenlivé skoro k zbláznění.

„Tobě se to nelíbí, mami?“

Proč nepíšeš raději o lásce, Lízinko?

„Takže nelíbí.“ Naplnila mě trpkost. „O lásce nevím nic. Tatiček mi knížky o lásce zabavil a zavírá mě doma. Jako bys to nevěděla. Pouští mě jenom do školy a na hřbitov, někdy, když má dobrou náladu, ale to je málokdy, i do knihovny,“ žalovala jsem zahořkle. „Až mi bude osmnáct, okamžitě uteču, ale co si počnu do té doby?“ Otřela jsem si studenou slzu. Se skřípáním se otevřely dveře márnice a objevila se rachitická silueta strašidelného mužíka. Pergamenový obličej, vytřeštěné červené oči, vyzáblá postava, ano, takhle vypadá zdejší hrobník.

Táta má o tebe strach. Jsi ještě malá a nástrahy číhají všude.

Obě jsme se významně zadívaly na hrobníka. Je to známá firma, ochlasta a úchylný zvrhlík. V zimě se drží zpátky, ale v létě, když voní louky a dívky oblékají přiléhavé šatičky, nikoli zbytečně dlouhé, se mění v nebezpečného dravce. Zaměřuje se na osamělé osoby ženského pohlaví, truchlíci u hrobů, a obtěžuje je. Protože je to lišák práskaný, dělá to chytře. Dává dobrý pozor, aby u jeho počínání nebyli svědci, a nikomu neubližuje, ostatně na to je příliš vychrtlý, přeprala by jej i Anička z 1. A. Obtěžuje slovně. Bývá oplzlý. Vmete-li mu žena do tváře, že si bude stěžovat, odpoví: „Mně se nic nestane. Jsem nepostradatelný. Hrobníků je jako šafránu.“ Hrobnické řemeslo vykonává takových let, že si ani nejstarší pamětníci nejsou jisti, zda je vlastně vůbec naživu. Babička Kornélie Otáhalová zastává teorii, že se jedná o upíra. Argumentuje faktem, že jakmile zasvítí třeba jen jediný sluneční paprsek, hrobník se zavře do márnice a nevychází. Proto se asi producíruje ve vánici, ta mu vyhovuje. Zimu zřejmě necítí, oblékl jen dámskou halenku s výstřihem a krátkým rukávem a kalhoty od pyžama. Na hlavu s dlouhými, neuspořádanými cáry šedivých vlasů nasadil letní slaměný klobouk s širokou krempou.

Teď se ta vysušená postava se zažloutlým obličejem hrne ke mně závějemi. Máminu tvář na fotografii v kulatém rámečku pokryjí chmury. Předtím se usmívala, najednou zvažněla. Matky nerady vidí zvrhlíky v blízkosti nezletilých dcer. Sněží na hroby beztak už pokryté bílými peřinami. Pomníky si nasadily sněhové hučky, dávno zhaslé svíčky, zbytky věnců a naprasklé sklenice od okurek nahrazující vázy pohřbil sněh. Hrobník vypadá zdálky jako postava z pokleslé veselohry, zblízka jako tři sta let starý, nezdravě vyhublý duch. Podle mě bylo hezčí i strašidlo cantervillské. Stejnojmennou knihu mi tatíček našťestí nezakázal, neboť děj se odehrává z velké části v anglické hrobce, což je podle něho dostatečně výchovné prostředí bez jakýchkoli nemravných podtextů.

„Dobrý den, pane Vokrouhlíku,“ povídám vychovaně.

„Nazdar, Lízo,“ opáčí přízrak.

„Není vám zima, pane Vokrouhlíku?“ vyletí ze mě užasle.

„Hřeje mě mládí a láska k socialismu,“ vyhrkne hřbitovní strašidýlko a samo se ohranému vtipu dlouze směje, až se letitý slamák třese, divže se nerozpadne. Šedivé, roky nemyté vlasy rozpustile poskakují po dámské halence. „Znáš ten fór, Lízo?“ sípá a stále se pochechtává. „No ten. Jak jdou dva teplí kolem teplárny.“

Funerální přízrak je patrně přesvědčen, že jsem pořád ta dřívější Jelizavetka, malá, k smrti vystrašená pípalka, jenomže to už není pravda. Jsem skoro dospělá, 25. února mi bude šestnáct let. Nedopustím, aby na mě pořád někdo pouštěl hrůzu, i když se jmenuji Hrůzová, máma leží na hřbitově, táta dělá předsedu místního národního výboru, chodím oblíkaná jako válečný sirotek z Novosibirsku a topíme mourem.

„Tatíček si nepřeje, abyste přede mnou vyprávěl lascivní anekdoty, pane Vokrouhlíku,“ syкну s elegancí kněžny z Jiráskovy Lucerny.

„Hrůzy se neleknu,“ kasá se strašidlo. „Národní výbor je daleko. Na krchově poručím já, to je můj rajón. Tady jsem vedoucí, koukni, kolik mám podřízených,“ žlutý mužíček přejíždí jízlivým pohledem hroby a skřípavě se chechtá. Nejspíš vážně není z tohoto světa. Vichřice hraje na heligón a na vozembouch, hrob tichounce volá *Okamžitě se seber a utíkej domů, Lízo*, divoce vířící sníh teď už téměř oslepuje, zdejší hluboké lesy obklopující hřbitov zlověstně hučí, tmavošedá obloha, po níž putují černá mračna, vypadá jako mapa pekla. Moje verše se nejspíš zhmotnily. Obludným stínům sálá z očí děs, strom netvor chňapá po mně větvemi, odkudsi zdáli jasně slyším hlas umíráčku sklíčený. Komu zvoní hrana? Je to pozvání od mámy? Půjdu za ní? Do tváře jí už nevidím, hrob je zavátý, a až mi krev tmy zalije víčka, bude vymalováno. Silueta vlkodlaka, který se blíží pružnými kroky ussurijského tygra, se zvětšuje. Co hrobník Vokrouhlík chystá? Zakousne se mi do krku?

„Tak to jdou dva teplí kolem teplárny a ten jeden povídá: Ty vole, prej že jsme pronásledovaný! A přitom nám stavěj kulturák.“ Mužík se svíjí smíchy. Loučí se slovy: „Jdu na svačinku, mám doma utopence.“ Další záchvat veselí otrásá úzkými ramínky. Postavička v plážovém slamáku, holčičí blůze a kalhotách od pyžama se těžce prodírá závěsemi směrem k ponuré věžičce. Hledám po kapsách příšerného hubertusu kapesník a utírám nánosy sněhu z fotografie v kulatém rámečku. Prsty mi zmrzly na kost.

„Mami?“

Lízinko. Bála jsem se. Vypadal jako upír.

„Existují? Ty bys to přece už měla vědět.“

My to nesmíme říkat. Za prozrazování záhrobních tajemství jsou sankce.

„A tak. Já myslím, že tohle upír není, to už by mi prokousal krk. Přišel mi jen říct vtip. Opravdoví upíři si na vtipkování podle mě nepotrpí.“

Běž domů. Vichřice ještě zesílí.

„Počkej. Chci se zeptat... Cos vlastně viděla na tátovi?“

Byl hezkej.

„Cože? Děláš si legraci?“

Byl hezkej. Sneseš z pudy staré fotografie. V proutěné truhle najdeš potrhanou krabici od bot. Taký mi říkal básničky a leccos zadrnkal na kytaru. I v angličtině. Třebas tu All my loving.

„Ne.“

Jistěže ano. Od Beatles.

„A teď pouští z amplionů do éteru dechovou hudbu Hasičanka a budovatelské pecky. Třeba tu: Ať si jen deště jdou, ať si hřímá.“

Dělá to kvůli tobě, Lízinko. Aby ses dostala na vysokou školu.

„Proboha, kvůli mně nemusí takhle nezřízeně blbnout. Lidi se mi posmívají. A že chce Katku vydědit, to víš?“

My tady víme všechno. Vichřice sílí. Prosím tě, už běž.

„Mami? Nejradši bych tu zůstala s tebou.“

Smích z hrobu.

Lízinko, bude ti šestnáct, máš celý život před sebou.

„No právě. To mě trochu děsí.“

Tatíček že byl bitlsák? Některé nepředstavitelné věci si představit dovedu, tuhle ale ne. V teplákách po zesnulém dědovi Hrůzovi a veselé flanelové košili, proti níž měla odbojně řeči dokonce i jinak pokorná a rozvážná vdova Hustolesová, přikládá do kamen. Z magnetofonu značky Tesla zpívá Waldemar Matuška píseň Už koníček páádí a zůstane stát až v tý zemi mlááádí, kde já žiju rád. Když tatíček otevírá dvířka kamen, koukám do ohně. Leccos v plamenech vidím, tančí tam purpurové víly a nad nimi plují fascinující horká nachová mračna. Dřevo senzačně voní a přátel-

sky praská a Waldemar Matuška zpívá A slunce tam páálí a pořád je máj a ceny jsou stáálý a lidi se maj!

Vdova nosí na stůl pokrytý omyvatelným vikslajvantovým ubrusem. Dnes máme bohužel k obědu *grenadýrmarš*. Rodinná kuchařská kniha nese název Vaříme skromně, levně a ekonomicky, úměrně tomu chutnají pokrmy. Byla bych myslím o dost šťastnější, kdybych netušila, že jídlo grenadýrský pochod existuje. Vdova nám pokaždé, když ho servíruje, pyšně vysvětluje, že *pochod* vařili maďarští granátníci za napoleonských válek z laciných a dostupných surovin, tedy z brambor, fleků, cibule a slaniny. Schválně připravuje pokrmy podle starých vojenských receptur, aby uchvátila tatíčka šetrivostí. Proč neudělá výjimku alespoň v neděli?

„Á, grenadýrský pochod,“ pobrukuje si tatíček spokojeně. Představa, že by se musel starat o domácnost, je pro něj natolik děsivá, že by vdově pochválil snad i ještě horší blaf než *pochod*. Vdova se spokojeně usmívá a z magnetofonu se line nostalgická píseň Kde je moje máma, kde je, kdo ji zná, někde za horama na mě vzpomíná. Svorně se cpeme rozvařenými brambory s cibulí. Slanina chybí, je příliš drahá. Vdova si na nedělní obědy potrpí, dbá na dochvilnost a podporuje konverzaci u stolu, kterou zpravidla kormidluje k několika svým nejoblíbenějším tématům: oslavy a svatby (hlavně svatby!), péče o domácnost, ruční práce, šetrnost aneb dobrá hospodyňka pro píрко přes plot skočí.

„Říkám si,“ zvedá k nám rozzářené oči a potutelně se usmívá, „co asi uvařím, až bude mít Lízinka narozeniny.“

Spadla mi brada. Ačkoli co vdova uvaří, je ještě to nejmenší, horší je, jaký od ní dostanu dárek. Řeknu ti to takhle, můj milý deníčku. Jestli dostanu něco na sebe, skočím z okna. Škoda jen, že je tak nízko. A zamrzlé. I kdyby se mi ho podařilo nějakým zázrakem navzdory silným mrazům otevřít, koukají z toho leda

škrábance a oděrky, ani ruku si nezlomím. Však počkejte. Přejde den, zúčtujem spolu, jak říká Petr Bezruč. Jsem skoro dospělá, bude mi šestnáct, nenechám si pořád dokola jenom poroučet. Nic nesmím. Zabavují mi milované knížky, zakazují mi vystrčit frňák ze dveří, na posvícení, diskotéku anebo na kino Mír nesmím ani pomyslet. Přejde den, z dolů jde plamen a dým, jak říká Petr Bezruč. Ještě uvidíte. Vyděšené ošklivé kácatko se vám před očima promění v rebelskou labuť osnující vzpouru. Rozpětí křídel dva metry nebo i víc. Klidně i dva metry osmdesát.

„Andula slavila narozeniny v restauraci,“ vzdorovitě pípnu.

Strhává se tornádo, jak jsem ostatně předpokládala. Přestávají žvýkat šlichtu. Tatiček dokonce odložil lžici na prostírání, které vdova posedlá ručními pracemi vlastnoručně vyšívala. Hlavním motivem jsou letící divoké kachny nad řekou Berounkou.

„Cože?“ hlesl.

„Kdeže?“ nevěří vlastním uším vdova Hustolesová.

Katka se řehoní.

„Když Andula skočí z mostu, skočíš za ní?“ zvyšuje hlas tatiček.

„Co má společného skok z mostu s oslavou v restauraci?“ chichotá se Katka.

„Tak dost!“ hřmí tatiček. „Jekatěrino, nepodryvej mi laskavě autoritu. Dáváš mladší sestře špatný příklad. Mimochodem, jestli se chceš opravdu vdát za toho kreténa...“

„Žádám tě, abys mu tak neříkal.“

„Dobře, opravuji. Jestli se chceš opravdu vdát za toho *nekonečného* kreténa...“

Vdova v černé jupce se širokou bílou mašlí u krku varovně strhává očima z jednoho na druhého a obezřetně se ujímá slova. Hovoří tiše a prosebně, jako když másla ukrajuje: „Moji nejdrazší, přece se nebudeme škorpit u nedělního oběda. Oslava narozenin

v restauraci by vyšla draho, Lízinko, to přece víš. Nebuď rozmazlená.“

„Andula ji měla,“ ukřivděně brouknu.

„No tak když chce Bradáč mermomocí vyhazovat peníze voknem, ať si je vyhazuje,“ vzteká se tatíček. „Já pracháč nejsem. Mám holej zadek. Šetrím ti na studia. Protože Jekatěrina, ta studovat nebude. Ta si radši vezme toho...“

„Co bych asi tak uvažila na Lízinčiny narozeniny?“ pohotově mu skočí do řeči vdova. Znáš těch rodných říček proud, háj, kde v dětství mívals kout, chraptivě se vmísil do debaty magnetofon Tesla. Za oknem se odvíjely sáhodlouhé řetězy velikých, rozpustilých sněhových vloček na pozadí zasněných smrků.

„Lečo nebo zemlbábu,“ navrhla s vážnou tváří Katka. Vdova se nad tím poctivě zamyslela a tatíček zavrčel: „Zemlbábu v zimě? Jsme snad milionáři nebo co?“ Chléb je tady tvůj i sůl, tvá je réva, mláz i úl, radoval se magnetofon.

„Co buřtguláš?“ vydechla vdova.

„To není špatný nápad.“ Tatíček se pátravě rozhlédl. My s Katkou jsme se tvářily neproniknutelně.

„Je to laciné jídlo,“ s ulehčením konstatovala vdova. „A přitom docela... slavnostní... ne?“ Znáš tu zem líbeznou, tu zem líbeznou, kde tvoje lásky jsou, jásavě sděloval magnetofon Tesla.

„No... ano,“ nejistě souhlasil tatíček. „Docela... slavnostní.“

„A kam jako zapíchnete svíčky? Do buřtů?“ odvážíla se Katka.

„Svíčky?“ nechápal tatíček. „Svíčky nemáme. Nebo možná pár hřbitovních, zbyly od Vánoc.“

Vdova jemnou narážku pochopila. „Samozřejmě bude i dort,“ pousmála se dojatě.

„Dort? Jakej dort?“ zobražitel tatíček.

„Bude mít šestnácté narozeniny, asi by měla dostat dort,“ suše podotkla Katka.

„Ano? Udělejte švestkový, ve sklepě zbyly kompoty, měly by se spotřebovat, nebo nedejbože shnijí,“ navrhl tatíček a v očích mu spokojeně zajiskřilo.

„Švestkový dort?“ vydechly jsme všechny tři.

„Nikdy jste neslyšely o švestkovém dortu?“

Dlouhé, přemítavé ticho.

„Přijdou hosti,“ špitla vdova.

„Jaký hosti?“ Nebezpečně zvýšil hlas, chvíli se dusil bramborem a chrčel.

Vdova se bezradně rozhlédla a zaševalila: „No přece... musíme pozvat Odstrčilovy.“

„Cože? Koho?“

Vdova budila dojem, že nabírá k pláči. Obličej se jí zmuchlal do ostrých, buldočích záhybů. Násilím se nutila ke klidu, když šeptala: „Musíme přece pozvat babičku a dědečka a...“, zoufale se odmlčela, „... a prasetu Isidoru.“ Skoro plakala.

Tatíček se přízračně pomalu zvedal ze židle. Než stačil otevřít ústa a burácet jako dravá horská řeka, jako Bílé Labe ve Špindlerově Mlýně, ozvalo se nesmělé zaklepání na dveře. Vstoupil katastrofálně oblečený děda Koloděj. Tvářil se vyčítavě. Smutně pravil: „Předsedo. Shakespeare nebyl Václav. I děcka, co maj ve škole potíže, se tomu smějou. Teďka to vypadá, že na výboru seděj blbci.“

TŘETÍ KAPITOLA

Narozena dvacátého pátého února

Protože mám zakázáno chodit na nádraží zkratkou přes les, ří-
tím se na nádraží pochopitelně jak jinak než zkratkou přes les.
Jsem nespoutaná dobrodružka. Jsem divoženka z pohádkové říše.
Kmeny stromů se topí ve sněhu, větve se ponořily do mlhy husté
jak podmáslí. Jsem Miranda z Bouře, pluji lodí do Neapole, kde
mě čeká svatba s milovaným Ferdinandem. Volám: „Můj otec lep-
šího jest srdce, pane, než podle slov se jeví!“ Jsem Popelka a na-
stupuji do kočáru, který stařenka kouzelnice vyčarovala z dýně.
Myši proměnila v šestispřeží bílých koní, kocoura v kočího, lístek
kaštanu v nádherné plesové šaty s vlečkou a dva jetelíčky mokré
od rosy ve světle zelené střívičky vykládané stříbrem. Pěšinka je
příkrá a teď v zimě nebezpečně klouže, přidržuji se chatrného zá-
bradlíčka a vyhýbám se zrádným klouzačkám, lesknoucím se jako
zrcadlo. Dole v rokli zlověstně hučí potok. Jsem Gerda zoufale hle-
dající Kaje, kterého unesla bezcitná Sněhová královna. Promrzlá
a vyčerpaná k smrti cestuji na sobu, daru od loupežnické holky,
do Laponska, a neztrácím víru. Pořád věřím, že se ještě někdy se-
tkáme. A jestli ne? Pak nastoupí plán B. Vrhnu se střemhlav dolů
do rokle. Skoč si do té vody, když tak těžko je ti, voda ta ti poví,
co bys měl vědět, radí Josef Kainar, kterého mi tatíček zakazuje,
protože je podle jeho názoru nesocialisticky pesimistický.

Průzorem mezi větvemi holých stromů hledím na stráň, kde se
v zimě nejčastěji sáňkuje, kolem výskajících dětiček obvykle po-

bíhá na bílém sněhu šťastný pes, výjev jako z Ladových obrázků. Teď je stráž tichá, ostýchavě zahalená do cárů melancholické mlhy. Desátá to rozhodne, říkává děda Odstrčil o počasí. Hodiny na kostelní věži ukazují sotva sedm. Vzduch je ostrý jako žiletky, prastarý teploměr za oknem studené komůrky pro služku, která si drze hraje na dívčí pokoj, brzy ráno ukázal minus jedenáct stupňů. Vychází slunce. Vztekle skřípu zuby, daleko raději mám mlhu a zataženo. Asi že na mě není tolik vidět. Stačí jenom přeběhnout chatrný můstek přes Lišejnický potok a vystoupat po šterkové cestičce na nádraží, kde postává houf děcek, mladší si spořádaně špitají, starší mírně povykují. Andula Bradáčová, moje nejlepší kamarádka, bledá, pihovatá zrzka, mi běží vstříc. Zdálky volá: „Lízo, Shakespeare nebyl Václav!“

Chechtá se nám celá vesnice.

„Taky nenapsal hru Fujavice,“ šklebí se propadlík Syrový, který opakuje osmou třídu základní školy, avšak nepřiliš úspěšně, protože pololetní vysvědčení mu mírně komplikují tři vypasené pětky.

„Laskavě přestaň machrovat. Co ty o tom můžeš vědět?“ smečuji. Kdepak, nejsem už ta ulekaná Lízinka se slzičkami na krajíčku. Jsem jiná. Svlékám se z kůže jako had. Jsem na sebe pyšná.

„Tak hele, mládežníci,“ z ajznbónácké budky se nonšalantně vykolíbal výpravčí a přelétl neklidným pohledem naše klubko, zejména dívčí část. „Souprava hlásí šedesát sedm minut zpoždění.“

„Vy to vedete, modrá armádo,“ šklebí se spolužák Macháně.

„Kdybys tomu šéfoval ty, Macháně, nevedly by sem ani koleje,“ zní pohrdavá odpověď nádražáka.

Výpravčí Kocsis je známá firma. Pozoruji, jak si zálibně nakrucuje knír, čímž připomíná švarné důstojníky z Puškinových děl. Domnívám se, že novodobí muži by udělali lépe, kdyby se knířu

urychleně zbavili, neznám jediného, kterému by slušel. Kocsis není výjimkou. Andula si to také myslí.

Na modré uniformě zvolna tají bílé vložky. Říká se, že Imre Kocsis vábí holky do lesa za nádražím (klesne-li teplota pod deset stupňů, tak do drážního domku) a nedbá, že třeba zrovna co nevidět přífrčí vlak. Občas na něj některý z motoráček smutně čeká. Jednou čekal dvacet minut a bylo z toho popotahování, leč zametlo se to pod koberec, neboť modrá armáda rezolutně odmítá sobě, městu i světu přiznat, že výpravčí v Lišejníkách je nefalšovaný sexuální loudil. „My Maďaři jsme prostě takoví,“ říkává Kocsis na vysvětlenou. „Takoví ohniví. Nemůžem si pomoci.“ Děvčata, která ještě nedosáhla patnácti let věku, okázale ignoruje, jak s oblibou poznamenává, neoplývají výraznými druhotnými pohlavními znaky. Hodně se teď motá kolem Anduly. Mě přezírá. „Seš hubená jak násada od koštěte a oblečená jako starej cigán,“ vpálil mi onehdy neomaleně do tváře, když jsem si dovolila tiše mu připomenout, že existuje jistá Miriam Kocsisová, zasmušilá jako listopadové pondělní ráno, vyučuje českému a ruskému jazyku a občanské nauce a má tu smůlu býti shodou okolností jeho zákonnou manželkou. Jelikož už nejsem vylekaná žákyně základní školy, nenechala jsem si impertinentní výpad líbit.

„Ano, jsem hubená a špatně oblečená, protože jsme chudí,“ opáčila jsem mrazivě a nikoli bez hrdosti. „Ale vy jste, pane výpravčí, tragikomický sexuální maniak.“

Erotoman infarktově zrudl, blížil se ke mně kroky obra z pohádky a syčel: „Řekni to ještě jednou, ty zatracená jezinko!“ Ustupovala jsem do kolejíště a statečně drmolila: „Tragikomický... sexuální...“ Profrčel rychlík a slova zanikla v příšerném rachotu. Alespoň jsem udělala na Maďara vztekly obličej. On je tedy Maďar jen po otci, maminka byla normální. Jak bych si přála, aby byl svět milé a důstojné místo, bez ničemů, lotrů, hajzlů, všiváků,

darebáků, bídáků, padouchů, zlosynů, šmejdu a zpustlých chlípníků. V řevu rychlovlaku a pod palbou Kocsisových temných uherských kleteb jsem si uvědomila, že bych za to asi měla bojovat celým svým srdcem. Jsem jen malá, vychrtlá gymnazistka, oblečená jako maškara, tatíček pracuje na národním výboru a říkájí mu Hrůza z národního výboru, topíme mourem, ale i tak cítím nutkání zasadit se o lepší svět. A i kdyby to byl předem ztracený boj s větrnými mlýny, o němž ví nejvíc onen ušlechtilý pomatenec z kraje La Mancha, nikdy se nevzdám. Vždyť se podobáme. Stejně jako on bloumám krajinou v rezavém brnění na staré herce a jsem pro smích králíkům, propadlíkům i nádražákům.

Na koleje tiše sněží, koukám, kam vedou, spořádaně běží podél lomu a řídkého lesíka a mizí tam za tím ohybem, tajemné a temné jako budoucnost. Někdo na mě mluví, nejspíš delší dobu. „Haló!“ směje se Andula. „Slečno Zamyšlená. Nesu *libri prohibiti*.“ Podává mi Červenou rybu. Radostí tajím dech. Nábožně si v knize indického spisovatele jménem Takaři Šivašankara Pillai listuji. Tatíček je rovněž jejím hrdým vlastníkem, ale když zjistil, že se o ni nápadně zajímám, vyndal ji z knihovny a zamknul do skříně. Kniha pojednává o Romeovi a Julii (jmenují se jinak) z indické rybářské vesnice. Zoufale se milují, ale na svatbu nezbyvá než zapomenout, společnost přísně rozdělená na kasty jim společný život, po němž tolik touží, neumožní. Do očí se mi derou slzy.

„Je to fakt hrozně smutný,“ krčí rameny Andula.

„A je tam *něco*...?“

„Myslíš jako choulostivýho? Sem tam se něco najde. Pokukují po sobě. Laškují v loďce. A na konci... Ten konec je šílenej. Brečela jsem jako želva.“

„Hola, omladino,“ ozve se hromový hlas kníratého výpravčího Imre Kocsise. „Přes koleje padl strom. Prej stoletý dub. Seberte si aktovky a sypte domů. Dneska se do školy nedostanete.“

Kolektivní jásos. Děti ze základky se objímají a s rozběhem skáčou do závějí. „Díky, ty vole, Imre!“ ječí Syrový a řítí se po klouzavé pěšince dolů k potoku na školní brašně. Výpravčí se újeji halí do modrého kabátu, čepici posune furiantsky víc do čela, nakrouť si knír a houpavou chůzí kovboje z Divokého západu se pustí za Andulou. Úplně nejhorší je, že jí říká Andulko šafářova.

„Andulko šafářova,“ ševelí, jako když máslo ukrajuje. „Vařím čaj. Pojď si dát hrnek, ať *mi* nezmrzneš.“ Andula mě rázně popadne za ruku, stisknu ji. Neboj, tomu oplzlému šakalovi tě nedám, signalizuji beze slov. Kráčíme proti uherskému nemravovi jako dvě divoké bosorky, z očí nám kouká rebelie. Jako bych slyšela škaredého, zeleného, chlípného vodníka, jak uslintané blekotá: „Haničko, sluníčko...“ Lucernu hráli ochotníci loni na druhém hradním nádvoří. Nechci vypadat jako bůhvíjaký nabubřelý kritik, ale myslím, že roli mlynáře neměl dostat pan Bradáč. Získal ji, protože si jako jediný dokázal jakž takž zapamatovat řůru textu, jenomže... Mlynář by měl být aspoň trochu fešák. Neměl by vyděšeně koktat. Rovněž výška pana Bradáče (sto šedesát dva centimetrů) bránila překvapeným divákům ztožnit si jej s urostlým, švarným Liborem, který mohl holou rukou skály lámat.

Z mraků se sype sníh, až to skoro šustí. Nádraží se vylidnilo. Zbyly jen tři postavy. Kníratý uherský zhýralec v tuhé modré uniformě, možná že je fakticky filcová, svůdná pihovatá Andula s vysoko vyčesaným zrzavým culíkem a já, zoufalec v beranici a hubertusu.

„Minus jedenáct stupňů,“ ozývá se s nadějí v hlase Kocsis. „Taková zima. Vevnitř mám teplo a do čaje ti kápnu trošku rumu, co říkáš, Andulko šafářova? Pojď honem, ať nevystydne.“

„Sám byste měl vystydnout, pane Kocsis,“ syčí Andula. Stále se pevně držíme.

„Skutečně vám nevadí, že nás vaše paní učí českému jazyku, ruskému jazyku a občanské nauce?“ dramaticky drtím mezi zuby.

„Co to meleš?“ zuří Maďar. „Ptal se tě někdo na něco, medúzo jedna jedovatá? Uháněj za Hrůzou na národní výbor a dej pozor, ať nepřiđeš k úrazu, letos se nebezpečně rozmnožili kanci.“

„Už jsme si všimly. Nejvíc řádí tady na nádraží,“ temně prolesla Andula. Výpravčí rozhořčeně funí.

„Opravdu Andulu milujete?“ položila jsem záludnou otázku. „Jestli ji milujete a máte v úmyslu pojmout ji za manželku, tak s vámi do té příšerné chatrče na čaj půjde.“

Bezmocně zahrozil pěstí. Andula po něm mrskla sněhovou kouli, trefila zelenou oprýskanou pumpu, smutně trčící ze závěje. Když jsme pak opatrně sestupovaly úzkou cestičkou vroubenou zasněženými křovisky dolů k pěkně zpívajícímu potoku, ustarané si povzdechla: „Oni vůbec nevědí, co je to láska.“

„Takaři Šivašankara Pillai to věděl,“ vzdychla jsem.

„Ten asi jo,“ připustila. „Ale je daleko. Až v Indii. A jenom jeden. To je málo.“ Obrátí ke mně oči, v nichž plave bolest: „Co mám dělat, Lízo?“

Andula je nešťastně zamilovaná. Hodně nešťastně zamilovaná. Víš, deníčku?

Narodila jsem se 25. února, kdy si připomínáme Den vítězství československého pracujícího lidu. Když jsem byla malá, radovala jsem se, že o mých narozeninách slaví a jásá celá země. Myslela jsem, že je to na mou počest. A je to pořád stejné. Z amplionů se line optimistická dechová hudba. Nepřítel nás v poutech svíral, hlad dlouho též trápil nás – hlaholí obecní rozhlas – kdož by se vzpomínkou týral, odplaty nám přišel čas. Dnes už se na naroze-

niny tolik netěším. Na starých černobílých snímcích jsem bývala šťastná, na stole pokrytém svátečním vyšivaným ubrusem trůnil šlehačkový dort se svíčkami, za ním smějící se holčička uprostřed spokojené rodiny. Teď je to všechno nějak pochmurnější. Nejsem ta dávná bezstarostná dívka, moje hlava je přeplněná jako skladiště vyřazeného nábytku. Praská vším tím soužením. O narozeninách se pokaždé něco semele. Hola, chlapi, děvčata, křídla mějte rozpjata, hřmí obecní rozhlas. Sílu paží, srdcí sen dejte s láskou za svou zem.

Zhotovila jsem tři nástěnky. V naší třídě, na národním výboru i na vývěsce na návsi, ta se odemyká speciálním klíčkem. Ba i z výkladní skříně ošklivé, neobyčejně mizerně zásobené horní samoobsluhy na mě kynou hrdě se tvářící ženy s muži s rudými prapory a u jejich nohou šarlatový nápis: Kupředu, zpátky ni krok! Den je rozzářený, slunce tančí v závějích, jako by i ono vítalо slavné únorové dny. Dnes je mi šestnáct let. V dětství jsem si myslela, že mi blahopřejí i dělníci a rolníci z plakátů, ve skutečnosti jsem dělníkům a rolníkům ukradená. Rozesmutní mě to jen na okamžik, protože doma se dveře samy rozlétnou, stojí v nich svátečně oblečená vdova Otýlie Hustolesová, celá rozesmátá, vlní se a mocným hlasem zpívá: „Vrť sa, děvča, vrť sa, děvča, okolo mňa. Udělej kolečko, moja galanečko, budeš moja, budeš moja!“ Mírným násilím mě přiměje tančit s ní. Děkuji pánbíčkoví, že do naší zahrady není skrze zanedbaný živý plot odnikud vidět. Leda by nás ohromeně sledovala šokovaná osoba ze střechy některého ze sousedních baráků. Jsou takové případy. Někdo může vyměňovat shnilé tašky anebo čistit komín. Ten trapas bych nepřežila.

„Tak je to tady, děvečko moje,“ zalyká se štěstím vdova. „Šestnáct let. Pověz mi, jaké to je, když je děvčeti šestnáct let.“

Bezradně krčím rameny a huhlám: „Nevím. Normální.“

Sundávám důchodky, beranici a hubertus. V síni panuje nezvyklé teplo. Tatíček na počest mých šestnáctých narozenin zatopil. Je to ten nejhezčí dárek. Hřeji si promrzlé ruce u vlažného plechového radiátoru ústředního topení a zasněně se usmívám. Mám narozeniny. Tatíček zatopil. Konečně se cítím aspoň trochu šťastná. Opatrně rozepínám svetr, knoflík za knoflíkem, vlastně si ho můžu i lehkomyšlně sundat. Takové je tu teplo. Vdova tleská, spiklenecky mrká a šeptá: „Říkala jsem tatínkovi, že o narozeninách nemůžeme sedět u stolu v kožichu. To by se nehodilo.“ Vrhám letmý pohled do popraskaného zrcadla a rukou si nedbale pročísnu vlasy. Oblékla jsem si tesilové kalhoty z textilu dole u pošty a jediné přijatelné tričko. Věnovala mi ho spolužačka Vendula Řeháková, protože jí bylo malé v oblasti hrudníku, se slovy: „Nemůžu se na tebe koukat, Lízo. Oblíkáš se jako můj děda.“ To mě znepokojilo. Živá duše si neumí představit, jak vypadá děda Řehák, když se pohybuje po obci. Jezdí na bicyklu, který mu, jak praví legenda, věnoval na konci druhé světové války sovětský voják za sáček hrachu. U příležitosti ďábelské jízdy na kole děda obléká flekatý zelený overal, možná i ten je dávným darem od větrem ošlehaného, chrabrého ruského osvoboditele, obouvá černé gumáky vysoké skoro až po kolena a halí se do růžového svetru, o jehož původu se vedou po obci spory. Jedni si myslí, že patřival jeho nebožce mamince neboli prababičce Řehákové, jiní se kloní k domněnce, že problematickou pleteninu našel cestou z hospody ve škarpe. Pane bože, nedopust', abych dopadla jako děda Řehák. A prosím, rovněž nedopust', aby se někdo dozvěděl (hlavně ne tatíček), že v Tě asi tak z dvaceti nebo třiceti pěti procent věřím. Jenomže kdo jiný mi poskytne záruku, že se třeba ještě někdy uvidím s mámou? Lenin s Naděždou Nikolajevnou Krupskou sotva. Pane bože, musíme si promluvit. Jak se jen proboha dostanu do kostela? Někdo mě práskne a bude mazec.

Trhnu sebou, když vdova nábožně pronese: „Umyj si ruce a vezmi si bačkory. Všichni už na tebe, Lízinko, čekají.“

V prostorné, rýžákem vydrhnuté kuchyni, jejíž okna se třpytí jako démanty z náhrdelníku, sedí kolem kulatého stolu hodně lidí. Někteří se pokoušejí o bezstarostný úsměv. Děda oblékl sváteční lesnickou uniformu, babička si udělala z šedivých vlasů slavnostní drdol, Katka je líbezná jako Helenka z Pohádky máje, tatíček se tváří nevrle, prateta Isidora připomíná mrzutého vyhublého rysa ostrovida, připraveného ke skoku. Nic nového pod sluncem. Stůl, jemuž dominuje karafa s vdoviným pověstným rybízovým vínem, je pokrytý vypraným a naškrobeným bílým ubrusem po obvodu s malými vyšívanými holoubky a s dvojicí velkých, zamilovaně se tvářících holubů uprostřed. Vdova se v ručních pracích zdokonaľuje. Horečně uklízela celý týden, drhla prkennou podlahu, vysokým koštětem odstraňovala pavučiny, zametala, nablýskala lustr z paroží, vyprala letité záclony. Předvádí, že je ve svém (středním) věku zdatná nevěsta, domácích prací znalá, a že se může od hodiny vdávat. Překypuje dobrou náladou. „Abych pomalu začala nosit na stůl,“ mumlá si zpěvavě.

„Už teď je pozdě. Mám hlad jako náš vlčák,“ syčí prateta Isidora. Ona je taková. Lidé jsou na ni zvyklí. Kdysi, před mnoha a mnoha lety, byla prateta Isidora nevšedně krásná, vypovídá o tom obraz ve zlatém rámu namalovaný olejovými barvami, který visí v hájovně v síni. Hned jak vstoupíte, spatříte urostlou dámu ve sněhobílém klobouku, opírající se o deštníček, s vlasy jak havraní křídla a zasněnými temnými očima, v pozadí vodotrysk a obrys lázeňské budovy. To je prateta Isidora. Bývala mladá a bohatá, dnes je stará a chudá. Vlasy nejsou černé jako uhlé a oči nejsou zasněné. Metají rozhořčené blesky.

„Lízinko, tobě to sluší!“ volá babička Marie. „Jsi už velká slečna, mohla by ses od hodiny vdávat.“ Políbím babičku i dědu. V pozadí

je slyšet odbojné huhlání vdovy Hustolesové: „Takové písckle je na svatbu ještě moc mladé a nezkušené.“

„Zato ty, Otýlie, ty seš nevěsta tak akorát,“ skřípavě se chechtá prateta Isidora. Tatíček se rozkašle jako při vrcholícím tuberkulózním záchvatu, vdova si cosi ublíženě šeptá. Katka zakrývá ústa dlaní, babička káravě pohlédne na pratetu Isidoru, děda předstírá, že nic neslyšel. Ale možná že opravdu nic neslyšel, protože celý život střílel, v důsledku čehož mu citelně zeslábl sluch.

Vdova servíruje polévku, což vyvolá znepokojující množství dotazů, poznámek a domněnek. Vsadila bych se, že je to chlebová polévka, připravená ze starého okoralého chleba. Ostatní zjevně nevědí, co si mají o tajemné černé tekutině myslet, a nedůvěřivě k ní čichají.

„Jak se jmenuje ta polívka?“ neklidně vyzvídá prateta Isidora. „Co to tam plove?“

„To je rumunská polévka,“ hrdě broukne vdova.

„Taky vojenská?“ živě se zajímá tatíček.

„Je z armádních receptur,“ připouští vdova, protože ví, že tatíčka laciné vojenské pokrmy pokaždé nadchnou. „Mám je schované po tatínkovi, zaznamenával si je do zápisníku v koženkových deskách.“

„Lidi, máte vy vůbec chuť?“ diví se prateta Isidora.

„Hezky voní,“ nevěrohodně šeptá babička Marie a třesoucí se rukou váhavě nese lžíci směrem k ústům.

„To je polévka?“ ozývá se děda Bohumil. „Myslel jsem, že je to remuláda.“

„Bohumile, remuláda je něco jiného, a je studená,“ poučuje vdova.

„Však je studená,“ míní děda.

„Protože o ní stále jen debatujete, namísto abyste ji jedli,“ zvýšeným hlasem upozorňuje tatíček. Hádám, že není daleko chvíle,

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Láska za totáče.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.